

Beslutningsforslag nr. B 146. Fremsat den 11. april 2003 af Pernille Blach Hansen (S), Svend Auken (S), Inger Bierbaum (S), Ritt Bjerregaard (S), Torben Hansen (S), Helge Mortensen (S), Frode Sørensen (S), Nicolai Wammen (S) og Jytte Wittrock (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om ændring af reguleringen af landbrugets miljøpåvirkning samt ophævelse af landbrugets særstilling i planloven, om mere natur til flere – en naturreform for Danmark

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag og foretage de nødvendige ændringer af administrative forskrifter, der ændrer reguleringen af landbrugets miljøpåvirkning, styrker naturbeskyttelsen og naturplejen og ophæver landbrugets særstilling i planloven. Det skal ske efter følgende retningslinjer:

1. Reglerne for regulering af landbruget ændres, således at der indføres krav om individuel miljøgodkendelse af landbrugsbedrifter med over 42 dyreenheder/30 hektar. Den individuelle miljøgodkendelse skal tage udgangspunkt i de naturgivne forhold i området samt landbrugets belastning heraf.

Det indebærer:

- udarbejdelse af 8-årige miljøgodkendelser, der som minimum tager udgangspunkt i landbrugets udledning (stofbalancen), påvirkning af sårbare naturtyper og ressourcer samt kulturhistorien på ejendommen,
- udarbejdelse af naturplaner for ejendommen,

- at landmanden dokumenterer overholdelse af miljøgodkendelsen via grønt regnskab,
 - at kontrollen af landbruget øges, og at straffen for ikke at overholde fastsatte krav og regler skærpes,
 - en énstrengt myndighedsstruktur, dvs. én planlæggende, godkendende og tilsynsførende myndighed,
 - offentlig adgang til Plantedirektoratets registre over landmændenes gødningsregnskaber og slagteriernes opgørelser over antal slagtede svin samt mulighed for samkøring af oplysningerne i de forskellige registre vedrørende svin samt
 - overgangsregler for indfasningen af de individuelle miljøgodkendelser.
2. Landbrugets særstatus i planloven skal afskaffes. Landbrugsbedrifter skal – ligesom alle andre – søge om tilladelse til opførelse af ny bebyggelse eller til ændringer i anvendelse af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer.

Bemærkninger til forslaget

Dette beslutningsforslag om ændring af reguleringen af landbrugets miljøpåvirkning er en del af Socialdemokratiets naturreform »Mere natur til flere«. Forslaget omhandler forholdet mellem landbrugsdriften og miljøet, hvor Socialdemokratiet ser et behov for at ændre reguleringen af landbrugets miljøpåvirkning.

Socialdemokratiets mål er et bæredygtigt landbrug; miljømæssigt, økonomisk og socialt. Det betyder, at det danske landbrug ideelt set både bør producere fødevarer af høj kvalitet, sikre landmanden en rimelig indtjening, sikre de beskæftigede et ordentligt arbejdsmiljø, give miljø og natur de bedst mulige vilkår samt sikre dyrevelfærden og livet på landet. Kort sagt, Socialdemokratiet ønsker et landbrug, der er i balance med natur og naboer.

Landbruget er et vigtigt erhverv i Danmark, og landbrugslandet er en vigtig del af vores landskab. Men landbrugsproduktionen skaber stadig miljøproblemer i Danmark dag for dag – og miljøtilstanden er alarmerende. Med dette beslutningsforslag ønsker Socialdemokratiet at stramme op på reglerne for landbruget, hvilket blandt andet indebærer afskaffelse af landbrugets særregler samt indførelse af en ny type miljøregulering, hvor hvert enkelt landbrug skal miljøgodkendes individuelt.

I 2000 nedsatte den tidligere regering et udvalg, der havde til formål at udarbejde et grundlag for en national handlingsplan for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse, det såkaldte Wilhjelmsudvalg. Den 23. august 2001 afgav et enigt Wilhjelmsudvalg en betænkning med en række anbefalinger til denne indsats, som også havde tilslutning fra det danske landbrug. Dette beslutningsforslag bygger blandt andet på Wilhjelmsudvalgets arbejde. Socialdemokratiet ønsker at gennemføre en række af de anbefalinger, der var enighed om i udvalget, samt en række andre tiltag, som partiet anser for nødvendige for at skabe et balanceret forhold mellem landbruget og miljøet, der kan gavne såvel miljøet som hele den danske befolkning.

Individuel miljøregulering

For at skabe en bedre balance mellem landbrug og miljø styrkes hensynet til miljøet ved, at der indføres nye regler for miljøregulering af landbrugserhvervet.

De nye regler for miljøregulering af landbrugserhvervet indebærer krav om, at den enkelte landbrugsbedrift skal have en individuel miljøgodkendelse. Landbrug skal i videre omfang underlægges miljøbeskyttelseslovens kapitel 5 om forurenende virksomhed. I dag er bedrifter med husdyrproduktion på under 250 dyreenheder ikke underlagt samme krav som andre miljøbelastende erhverv. Landbruget fratages med beslutningsforslaget denne særstatus. Det foreslås, at landbrugsbedrifter på 30 ha og derover eller med produktion på mere end 42 dyreenheder skal ansøge om miljøgodkendelse på lige fod med andre forurenende virksomheder. Samtidig skal godkendelsen omfatte hele aktiviteten på bedriften.

Den individuelle godkendelse skal baseres på de naturgivne forhold i området på samme måde, som det gælder for industrien. Det indebærer, at den enkelte landbrugsbedrift tildeles en 8-årig miljøgodkendelse, der ud fra en helhedsvurdering fastlægger vilkårene for driften af landbruget i form af konkrete anvisninger, vilkår og påbud. Den 8-årige miljøgodkendelse vil efter indarbejdelse af EU's procedurekrav til blandt andet inddragelse af offentligheden samt udredning af sagens indhold erstatte VVM-proceduren for de store husdyrbrug – samt den eksisterende miljøgodkendelse, der udarbejdes efter miljøbeskyttelsesloven.

Med den nye type regulering skabes en mere enkel og overskuelig styring af landbrugets belastning af omgivelserne gennem brug af de 8-årige miljøgodkendelser kombineret med de generelle reguleringer, der løbende gennemføres, som f.eks. en ny Vandmiljøplan.

Kravet om individuel miljøgodkendelse af den enkelte landbrugsbedrift tilfører miljøreguleringen af landbruget en tiltrængt dimension – hensynet til det lokale miljø og belastningen heraf. Det vil skabe en

F. t. beslutn. vedr. reguleringen af landbrugets miljøpåvirkning m.v.

mere effektiv reduktion af landbrugets belastning, hvor det betyder mest for naturen. Fremtidig regulering af landbruget skal ikke alene foregå ved generelle regler i f.eks. husdyrgødningsbekendtgørelsen. Som supplement får myndighederne nogle instrumenter til lokalt at regulere husdyrproduktionens påvirkning af miljø, natur og befolkning.

Individuelle miljøgodkendelser vil også give landmanden en række fordele. Ordningen vil gøre det helt tydeligt, hvilke reguleringer, støtteordninger og områdeudpegninger der gælder for den enkelte bedrift. Ud fra denne viden får landmanden et redskab, der kan benyttes til at drive landbruget mere miljøvenligt. En sådan tilbundsående, individuel undersøgelse af samtlige danske landbrug vil gøre det nemmere at leve op til kravene i EU's vandrammedirektiv.

Reguleringen indeholder samtidig et incitament til den dygtige landmand om miljørigtig produktion, da landmanden får mulighed for at producere mere, hvis vilkårene i miljøgodkendelsen ikke overskrides.

Samtidig kan en grundig og regelmæssig gennemgang af en bedrifts miljøbelastning føre til en mere miljøvenlig og mere ressourceoptimal produktion. En ansøgning om miljøgodkendelse skal blandt andet indeholde oplysninger om anvendelse af den bedst tilgængelige teknik. Det vil sige, at ansøgeren får lejlighed til at redegøre for mulighederne for at indrette produktionen mere miljømæssigt forsvarligt eksempelvis ved at substituere særligt skadelige stoffer med mindre skadelige stoffer. Erfaringer med miljøgodkendelser af industrivirksomheder tyder på, at individuel regulering tilskynder til udvikling af ny teknologi og mere miljørigtige produktionsmetoder.

En individuel miljøgodkendelse skal som minimum tage udgangspunkt i følgende tre parametre:

- Landbrugets udledning – dvs. stofbalancen på den enkelte bedrift.
- Påvirkning af sårbare naturtyper og ressourcer (herunder også grundvand og vandområder).
- Kulturhistorien på og omkring ejendommen.

I miljøgodkendelsen fastsættes konkrete og målrettede vilkår for hver enkelt bedrift, og miljøgodkendelsen skal herefter sikre, at bedriftens produktion overholder nogle ønskede rammer. Der skal således fastsættes konkrete krav til det maksimale stoftab fra bedriften – dvs., at godkendelsen skal indeholde specifikke krav til tab af nitrat og fosfor samt ammoniakudledning. Kravene fastsættes blandt andet ud fra, hvor mange næringsstoffer eventuelle sårbare naturtyper og vandressourcer i området kan tåle at blive belastet med. Denne regulering er i sin overensstemmelse med

vandrammedirektivets krav om operationelle målsætninger.

Miljøgodkendelsens krav til landbrugets udledning skal i langt højere grad end i dag bygge på det kumulative princip i de situationer, hvor flere bedrifter påvirker den lokale natur. Det medfører, at miljøreguleringen tager hensyn til, hvad den lokale natur kan tåle, og at udgangspunktet for miljøgodkendelsen er den samlede belastning af et område. En landmands ønske om at udvide eller ændre sin bedrift skal således vurderes i forhold til den samlede miljøbelastning fra alle bedrifter i lokalområdet. Konsekvensen kan blive, at selv om en bedrift isoleret set overholder miljøkravene, kan en ansøgning om udvidelse eller ændring afvises, hvis den samlede belastning i området er større end den lokale naturs tålegrænser.

Mere konkret skal vurderingen af landbrugets påvirkning af de sårbare naturtyper tage udgangspunkt i mål for kvaliteten af de enkelte naturområder, som implementeres via amternes naturkvalitetsplanlægning. Dette forudsætter en ændring af planloven, så det heraf fremgår, at amternes regionplaner skal fastsætte målsætninger for kvaliteten af naturområder. Hermed skal alle naturområder systematisk undersøges og målsættes efter en nærmere fastlagt skabelon og inddeles i forskellige niveauer. Naturkvalitetsplanlægningen skal være tilendebragt i 2005, når den næste generation af regionplaner træder i kraft. Indførelse af naturkvalitetsmål skal ses som en parallel til de kvalitetsmål for søer og vandløb, der allerede i dag er i regionplanerne, og som er en del af grundlaget for miljøadministrationen. Kravene til landbrugets påvirkning af naturen skal herefter fastsættes ud fra målsætningerne. Det betyder, at den individuelle regulering skal foregå ud fra mere generelle kriterier og instrumenter, og den nærmere metode skal fastlægges, så der bliver tale om erstatningsfri regulering.

I forbindelse med miljøgodkendelsen gennemgås ejendommens naturarealer, og der udformes en naturplan, der fastsætter konkrete retningslinjer for forbedring, bevarelse eller genopretning af naturen på ejendommen. Naturplanen skal tage udgangspunkt i amts naturkvalitetsplanlægning for området og både fastlægge landmandens indsats for at indfri disse målsætninger og medvirke til at sikre skabelse af ny natur.

Naturplanen skal således omfatte en beskrivelse af bedriftens naturarealer og en stillingtagen til forvaltningen af disse. Til naturarealer henregnes: Beskyttede naturområder under naturbeskyttelseslovens § 3, andre levesteder for vilde dyr og planter (dvs. andre biotoper som for eksempel læhegn, markskel, sten- og jorddiger), kulturhistoriske værdier, brakarealer,

sprøjtefrie randzoner samt områder, hvor der foregår miljøvenlig drift (MVJ). Hertil kommer en beskrivelse af eventuelle større naturområder, som ligger nær ved bedriftens egne arealer.

Naturplanen skal indeholde etablering af beskyttelseszoner med en radius på 300 m omkring særlig sårbar natur. Det vil i praksis betyde, at landmanden skal etablere beskyttelseszoner omkring alle højmoser, særlig rene søer (lobeliasøer), større heder (over 10 ha), større overdrev (over 2½ ha) samt alle overdrev, heder og sårbare naturtyper i øvrigt inden for Natura 2000-områderne. Dette svarer i alt til ca. 7 pct. af landbrugsarealet. I disse skal der stilles krav til ammoniakfordampning fra stalde og gødningsanlæg og krav til udbringningsteknik, eksempelvis nedfældning af husdyrgødning. I zonerne vil der ligeledes skulle være skrappe begrænsninger for gødskning og forbud mod anvendelsen af pesticider.

Endvidere kan miljøgodkendelsen fastsætte vilkår for arealanvendelsen f.eks. i form af aftaler om, at dele af jorden skal overgå til særlig miljøvenlig drift.

Ydermere skal en ansøgning om miljøgodkendelse redegøre for den forurening, landbrugsbedriften påfører omgivelserne i form af lugt- og støjgener. Der skal angives oplysninger om emissioner af lugtstoffer samt niveauet af støjforurening fra den pågældende bedrift.

Landmanden skal selv indsamle, opbevare og videregive alle de relevante oplysninger til kontrolmyndigheden hvert år. I praksis sker dette ved, at landmanden gennem et grønt regnskab dokumenterer, at vilkårene i miljøgodkendelsen er overholdt. Det grønne regnskab skal både indeholde oplysninger om naturplejen, stofforbruget og arealanvendelsen i årets løb. Regnskabet skal vise, at landmanden befinder sig under det tilladte udledningsloft, samt at bedriften opfylder miljøgodkendelsens vilkår. De nærmere egenkontrolvilkår fastsættes af kontrolmyndigheden.

Egenkontrollen skal suppleres af et effektivt tilsyn, som jævnligt undersøger, om landbruget overholder vilkårene i miljøgodkendelsen. For at sikre størst mulig sammenhæng i myndighedernes behandling af landbrug skal der være tale om et enstrengt system, hvor landmanden kun møder én planlæggende, godkendende og tilsynsførende myndighed. Mere konkret indebærer dette, at amterne fremover varetager alle myndighedsopgaver i forhold til landbrug. I dag lider stikprøvekontrollen af landmændenes gødningsregnskaber mærkbart under, at mange af kommunerne er for små til at kunne forestå tilsynet på en tilfredsstillende måde. Det er blevet demonstreret i bl.a. Ribe Kommune. Ved at lægge kontrollen over i amtsligt regi skal det sikres, at kontrollen kan varetages løben-

de og sikkert. Samtidig er der i dag både mange og grove overtrædelser af reglerne, hvorfor det er nødvendigt med mere kontrol og skrappe sanktionsmuligheder.

De nuværende regler gør det vanskeligt at skabe sig et reelt overblik over, hvor mange dyreenheder den enkelte landmand har. Grunden er enkel: Plantedirektoratets registre, der laves på baggrund af landmændenes indsendte gødningsregnskaber, er ikke umiddelbart tilgængelige. Plantedirektoratets registre er meget pålidelige. Derfor skal offentlige myndigheder, journalister og andre interesserede sikres uhindret adgang til direktoratets registre. Offentlig adgang til tal fra slagterierne kan være med til at sikre, at maksimumreglerne om antal dyreenheder i forhold til jord bliver overholdt. Da det er på baggrund af oplysninger fra det Centrale Husdyrregister (CHR), at eksempelvis ansøgninger om udvidelse af produktioner bliver vurderet, skal oplysninger fra CHR om svin også kunne inddrages.

På grund af omfattende konsekvenser af den nye type miljøregulering, der omfatter alle landbrug i Danmark, skal ordningen fra begyndelsen begrænses til at omfatte udvidelser af husdyrbesætninger eller anden ændring af bedriften. Efter en overgangsperiode på 5 år skal alle landbrug have en individuel miljøgodkendelse. Undtaget herfra er hobbylandbrug (under 42 dyreenheder/30 ha). Denne type bedrifter skal opfylde generelle krav vedrørende bæredygtighed, som de opstilles i en branchebekendtgørelse fra Miljøstyrelsen.

Ændring af planloven

Et bæredygtigt landbrug skal være i balance med natur og naboer. For at sikre denne balance er det nødvendigt, at landbruget fratages sin særstatus i planloven. Ifølge planloven er det generelt i landzone ikke tilladt at opføre ny bebyggelse eller ændre anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen. Landbruget er på en række områder undtaget fra dette krav, så landbruget modsat alle andre i en række tilfælde ikke behøver tilladelse fra kommunalbestyrelsen for at opføre ny bebyggelse eller ændre anvendelse af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer i landzone. Disse særregler for landbruget, der blev yderligere lempet med planlovsændringen den 1. september 2002, skal efter beslutningsforslaget afskaffes.

Det skal ikke længere være muligt for landbruget at opføre nybyggeri i form af ejendomme eller gyllebeholdere uden tilladelse. Dette kræver en ændring af

planlovens § 36. Her skal følgende undtagelser fra kravet om tilladelse bortfalde:

- Muligheden for at opføre nybyggeri, der er erhvervmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift.
- Ibrugtagen af bebyggelse eller arealer til landbrug, opførelse eller indretning i eksisterende bebyggelse af en bolig på en landbrugsejendom, hvis arealet overstiger 30 ha, når den nye bolig skal benyttes i

forbindelse med et generationsskifte eller en medhjælper.

- Byggeri til udvidelse af en mindre erhvervsvirksomhed i det åbne land, som lovligt er etableret i en tidligere landbrugsbygning.

Desuden skal det ikke længere være muligt uden tilladelse at tage landbrugsejendomme i brug som håndværks- eller industrivirksomhed. En ophævelse af denne særregel kræver en ændring af planlovens § 37.

Skriftlig fremsættelse

Pernille Blach Hansen (S):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af reguleringen af landbrugets miljøpåvirkning samt ophævelse af landbrugets særstilling i planloven, om mere natur til flere – en naturreform for Danmark.

(Beslutningsforslag nr. B 146).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.